

Suomen turvemaiden kasvihuonekaasutase - kommentti ilmastonmuutoksen hillinnän näkökulmasta

Kim Pingoud
VTT, Ilmastonmuutostiimi
kim.pingoud@vtt.fi

Suomen turvemaiden kasvihuonekaasutase -
kaksi näkökulmaa:

- Resurssinäkökulma
- Ilmastonmuutoksen hillinnän näkökulma

Resurssinäkökulma (1)

Kehitys 1950-2000 Turusen mukaan:

- Turusen esitys keskittyy hiilitaseeseen
- Mukana ei yksin turvekerros vaan myös puustobiomassan hiilitase
- Epävarmuudet huomattavia, mutta hiilitase positiivinen vain jos puuston biomassan kasvu huomioidaan (hiilivaraston kertymä keskimäärin 1,0 MtC/a)
- Ilman puustoa päästölähde (hiilivaraston vähentymä keskimäärin 1,5 MtC/a)
- Jos myös muut kasvihuonekaasut (erityisesti luonnontilaisten soiden metaanipäästöt) olisivat mukana, olisi myös kokonaiskasvihuonekaasutase ollut mitä todennäköisimmin päästölähde

Resurssinäkökulma (2)

Nykytilanne:

- Turpeen ja turvemaiden hyödyntämiseen liittyvän hiilivaraston muutos ja kasvihuonekaasuvirrat Suomessa (posit.luku =päästö, negat.luku =nielu)

<u>Luonnontilaiset turvemaat</u>		a)	b)	c)	d)
(Saarnio et al. 2007)		MtC/a	MtCO ₂ -ekv./a	MtCO ₂ -ekv./a	MtCO ₂ -ekv./a
<i>Ombrotrofiset (2 Mha)</i>	Hiilen sidonta 15±53 g CO ₂ -C /m ² /a	-0,3	-1,1		
	Metaanipäästö 5±4 g CH ₄ -C /m ² /a	0,1	2,8		
<i>Minerotrofiset (2 Mha)</i>	Hiilen sidonta 15±63 g CO ₂ -C /m ² /a	-0,3	-1,1		
	Metaanipäästö 13±10 g CH ₄ -C /m ² /a	0,3	7,3		
<u>Metsäojitetut turvemaat</u>	Turpeen ja juurikarikkeen päästö	2,0	7,3	7,3	
(5,4 Mha) (MMM 2007)	Kuolleen org.aineksen kertyminen		-0,8	-0,8	
(Tilastokeskus Katsauksia 2008/2)	Puuston hiilensidonta		-18,7	-18,7	
<u>Maatalouskäytössä olevat turvemaat</u>	Turvemaiden viljely CO ₂	1,3	4,7	4,7	4,7
(Tilastokeskus 2008)	Turvemaiden viljely CO ₂ (ruohik.)	0,01	0,05	0,05	0,05
	Turvemaiden viljely N ₂ O		1	1	1
<u>Turpeen energiakäyttö</u>	Turpeen poltto CO ₂	2,7	9,8	9,8	9,8
(Tilastokeskus 2008)	Turpeen poltto CH ₄	0,01	0,01	0,01	0,01
	Turpeen poltto N ₂ O		0,12	0,12	0,12
	Turvetuotantoalue CO ₂	0,19	0,7	0,7	0,7
	Turvetuotantoalue CH ₄	0,01	0,01	0,01	0,01
	Turvetuotantoalue N ₂ O		0,01	0,01	0,01
YHTEENSÄ		MtC/a			
a) Turpeen sisältämän hiilimäärän vähenemä		6			
b) Turvemaiden khk-päästötase & c) Ilmastosopimus khk-tase (ei luonnontilaisia soita)					
Turpeen ja turvemaiden khk-päästötase (ilman puuston hiiltä)			32	24	
Puuston hiilivaraston lisäys (metsäojitt. suot)			-20	-20	
Yhteensä (Netto)			12	4	
d) Kioton sopimus (energia + suopellot)					
Yhteensä					16

Ilmastonmuutoksen hillinnän näkökulma (1)

- Näkökulma prospektiivinen, tulevaisuuteen katsova: miten ihmisen toiminnalla voidaan vähentää kasvihuonekaasujen päästöjä ilmakehään lähtien nykytilanteesta?
- Turpeen kehityshistorialla ei sinänsä ole merkitystä.
- Hyödyntämisen päästöjä arvioitava ***suhteessa perusuraan***, tilanteeseen, jossa turvetta ei hyödynnetä: esim. ojitetuilla suomilla syntyy päästöjä, kun turve hajoaa spontaanisti.
- Suopelloilla hajoaminen on nopeinta, metsäojitetuilla soilla hitaampaa, luonnontilaiset suot voivat toimia joko kasvihuonekaasujen sitoijina tai päästölähteinä.
- Olennaisia **nettopäästöt** = bruttopäästöt (mm. poltto ja tuotanto)
- perusuran päästöt

Ilmastonmuutoksen hillinnän näkökulma (2)

- Perusongelma ilmastovaikutusten kannalta: kaupallisesti hyödynnettävät turvekerrostumat **suuria terrestriaalisen hiilen pinta-alakohtaisia keskittymiä** (parin metrin turvekerroksessa luokkaa 1000 t C/ha).
- Turpeen energiakäyttö aiheuttaa hiilen nopean vapautumisen ilmakehään ja kivihiilen suuruusluokkaa olevat päästöt suhteessa hitaaseen spontaaniin hajoamiseen.
- Paremmalla polttotekniikalla ja turpeentuotannon hävikkejä pienentämällä voidaan päästökerrointa jonkin verran alentaa.
- Suopohjan jälkikäytöllä, istuttamalla mahdollisimman nopeasti uusiutuvaa biomassaa (ruokohelpi, metsä) voidaan päästöjä hitaasti kompensoida.

Ilmastonmuutoksen hillinnän näkökulma (3)

- Olennaista kuitenkin on, että kompensoinnissa voi kulua satoja vuosia, kun taas ilmastonmuutoksen hillintä vaatii rajuja päästönvähennyksiä lähivuosikymmeninä (60-80% vuoteen 2050 mennessä).
- Yli sadan vuoden tarkastelujaksot eivät mielekkäitä, jos tavoitteena lämpenemisen pysäyttäminen 2-3 asteen tasolle.
- Kivihiilikin väärä vertailukohta, koska päästöt pitää rajoittaa murto-osaan hiilen päästöistä.
- Turvedieselin tase on vielä huonompi kuin turpeen poltossa, koska polttoaineen jalostaminen vaatii huomattavia energiapanoksia.

Ilmastonmuutoksen hillinnän näkökulma (4)

- Turpeesta ei ole ilmastonmuutoksen hillitsijäksi, vaikka "vältetyt päästöt" huomioitaisiin, suopohjien jälkikäyttö optimaalista ja käyttö keskittyisi suopeltoihin.
- Suopeltojen käyttöön saattaa vielä liittyä epäsuoria päästövaikutuksia ruuantuotannon loppumisen kautta (otetaanko vastaava peltomaa käyttöön jossain muualla, josta aiheutuu päästöjä jne.), joita ei huomioitu VTT:n laskelmissa.
- Turpeen käyttöä voidaan perustella kotimaisuudella, työllisyydellä ja energiavarmuuden paranemisella, ei ilmastonmuutoksen hillinnällä.